

Borrar bland böcker

- Folkbibliotekens roll i en omställning till delningsekonomi

---

MARIA STJERND AHL 2019
MVEK02 EXAMENSARBETE FÖR KANDIDATEXAMEN 15 HP
MILJÖVETENSKAP | LUNDS UNIVERSITET

Borrar bland böcker

Folkbibliotekens roll i en omställning till
delningsekonomi

Maria Stjern Dahl

2019

LUNDS
UNIVERSITET

Maria Stjerndahl

MVEK02 Examensarbete för kandidatexamen 15 hp, Lunds universitet

Handledare: Andreas Roos, Humanekologi, Lunds universitet

CEC - Centrum för miljö- och klimatforskning

Lunds universitet

Lund 2019

Abstract

The sharing of goods and services has a lot of potential in tackling the environmental consequences of consumption. Studies indicate that public lending has advantages over private individuals lending each other necessities. It is therefore important to investigate how public lending can be organised most efficiently. Some Swedish libraries provide tools and other things that are not typically associated with libraries. The aim of this study was to investigate the role of public libraries in increased public sharing in cities. Six interviews with librarians were carried out. The results indicate very different views concerning the possibility and appropriateness of making libraries play a larger part in the development of sharing. The study shows that different circumstances have made different libraries implement these services, whereof municipal projects was one. Librarians were mostly positive to how the services had been working out, even though some obstacles were identified. Most of the things offered were popular, even though people tend to not spontaneously request them.

Lending services were thought to reach a lot of people if placed in existing public libraries. However, there were some concerns about the risk of the core purpose of the library being pushed aside. Different solutions were being proposed, where the advantages of libraries were utilised without putting too much pressure on the library as such. The importance of cooperation in municipalities to work with sustainability was emphasised. The study may be used as a tool when working to develop public sharing in cities. Such work should however be combined with other measures to ensure that increased sharing leads to less consumption.

Innehållsförteckning

Abstract	3
Innehållsförteckning	5
Inledning	7
<i>Konsumtionens miljöpåverkan</i>	7
<i>Delningsekonomi</i>	8
<i>Olika aktörer och användares preferenser</i>	9
<i>Staden och delningsekonomin</i>	10
<i>Folkbiblioteken och delningsekonomin</i>	11
<i>Syfte och frågeställningar</i>	13
Metod	15
<i>Avgränsningar och urval</i>	15
<i>Datainsamling</i>	15
<i>Databearbetning</i>	16
Resultat	17
<i>Faktorer som bidragit till införande av utökad utlåning</i>	18
<i>Möjligheterna att införa utökad utlåning</i>	20
<i>Befintlig utökad utlåning</i>	21
<i>Folkbibliotekens roll i en utökad delningsekonomi</i>	23
Diskussion	29
<i>Möjligheter, hinder och erfarenheter</i>	29
<i>Vänta inte på önskemål men tänk över behov</i>	30
<i>Underordnat övrig verksamhet trots koppling</i>	30

<i>Folkbiblioteken kan nå en bred befolkning</i>	31
<i>Politiska ambitioner och samarbete inom kommuner</i>	32
<i>Utlåning av begagnade föremål</i>	32
<i>Effekter av fri utlåning</i>	33
<i>Arbetets relevans och framtida studier</i>	34
<i>Felkällor och studiens begränsning</i>	35
Slutsats	37
Tack	39
Referenser	41
Bilaga	45
<i>Intervjuguide</i>	45

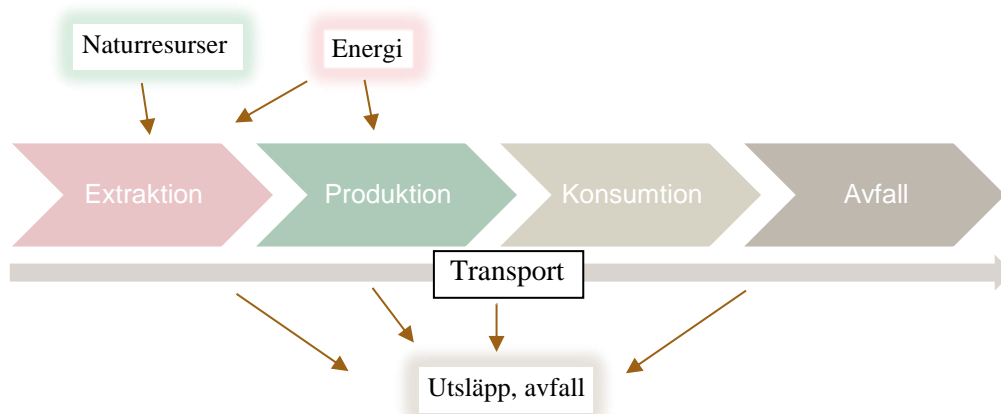

Inledning

Konsumtionens miljöpåverkan

De dominerande konsumtionsmönster som råder i vårt samhälle karaktäriseras av överkonsumtion av massproducerade produkter med kort livslängd som sedan blir avfall (Lieder och Rashid 2016). En sådan konsumtion innebär stora påfrestningar för miljön. Varje steg i produkters livscykel påverkar miljön (Naturvårdsverket 2019), se Figur 1. Utvinningen av de naturresurser som krävs har stor påverkan. Gruvbrytning kan exempelvis förorena vattendrag och lämna enorma hål efter sig (Withgott och Laposata 2015). Resurser som mark och vatten går åt till att odla bomull. Exempelvis kräver Europas konsumtion av textilier drygt 100 kubikmeter vatten och ca 1,3 ton råvaror per person varje år (European Environment Agency 2019). Avskogning hotar den biologiska mångfalden (Withgott och Laposata 2015). I såväl utvinning som produktion används energi och kemikalier, vilket leder till utsläpp av föroreningar. Konsumtion genererar avfall och mycket blir liggande i förorenande deponier (ibid). Dessutom släpper transporterna ut föroreningar under produkters hela livscykel.

Den globala befolkningsökningen i kombination med en ökande medelklass gör att trycket på miljön från konsumtion blir allt större (Lieder och Rashid 2016). Skulle jordens produktiva markyta delas upp rättvist mellan världens människor skulle varje person ha 1,7 globala hektar till förfogande. Den genomsnittlige svenskens konsumtion kräver idag 6,6 globala hektar (WWF 2019). Den globala överkonsumtionen orsakar allt större brist på råvaror (Lieder och Rashid 2016) och är en drivande kraft bakom den stora förlusten av biodiversitet samt klimatförändringarna (WWF 2018). För att det genom Parisavtalet överenskomna klimatmålet ska nås behöver de totala utsläppen sjunka till högst ett ton koldioxid per person och år innan 2050 (Naturvårdsverket 2020). Idag orsakar den genomsnittlige svenskens konsumtion utsläpp av cirka nio ton koldioxid per år (ibid). Det finns alltså många anledningar till att det är av oerhörd vikt att ställa om det svenska samhället till mer hållbara konsumtionsvanor inom planetens gränser.

Figur 1.

Flödesschema som ger förenklat exempel på hur konsumtion av nyproducerade produkter kan påverka miljön genom förbrukning av naturresurser och energi samt generering av avfall och utsläpp av föroreningar. Figur: Maria Stjern Dahl, löst baserad på figur från Baltic University Programme (u. å.)

Delningsekonomi

Ett sätt att tackla dagens ohållbara konsumtion är att utveckla delningsekonomi¹. Det finns många olika uppfattningar om vad detta begrepp exakt innebär (SOU 2017:26). Nationalencyklopedin definierar begreppet delningsekonomi som ett

“samlingsnamn på aktiviteter som syftar till minskad resursåtgång genom effektivare kapacitetsutnyttjande såsom delning av tillgång till varor och tjänster” (Bergh u.å.)

Delningsekonomi kan innefatta många olika typer av resurser som kan delas på en mängd olika sätt. De aktörer som tillhandahåller resurserna kan vara privatpersoner, kollektiva föreningar och organisationer eller den offentliga sektorn. Tabell 1 (Agyeman, McLaren och Schaefer-Borrego 2013) sammanställer några olika typer av delningsaktiviteter.

¹ Kollaborativ konsumtion är ett begrepp som används mer eller mindre synonymt med delningsekonomi och det finns många olika uppfattningar kring vad de precis omfattar. Jag har i det här arbetet valt att använda begreppet delningsekonomi.

Tabell 1

Delningens breda spektrum, översatt från engelska från Agyeman, McLaren och Schaefer-Borrego (2013).

	Saker	Tjänster	Erfarenheter
Individuell	Byte	Samåkning, AirBnB	Delning av färdigheter
Kollektiv	Bilpooler, verktygsbanker	Barnomsorg, kreditföreningar, tidsbanker	Sportklubbar, sociala medier
Statlig	Bibliotek, Freecycling	Vård och omsorg, kollektivtrafik	Politik, allmänna utrymmen

Det behövs mer forskning på vilka miljökonsekvenser olika former av delningsekonomi har (Cohen och Muñoz 2016). Även om alla former av delningsekonomi inte nödvändigtvis ger miljöfördelar, finns det en stor potential i delandet av materiella resurser. Genom att användningsgraden av föremål maximeras och ett minskat behov av nyproducerade föremål skapas kan energi och naturresurser sparas (Ameli, Najine 2017). I studien *Bortom BNP-tillväxt* är ett scenario för en framtid inom planetens gränser som presenteras just ett samhälle uppbyggt kring delningsekonomi (Gunnarsson-Östling et. al. 2017). Det finns dock faktorer som kan begränsa den miljömässiga vinsten av delande. Människor kan ha olika syften med att delta i delningsaktiviteter. I Jonas Söderholms avhandling (2018) framkom att en del individer använde sig av delningstjänster för att testa verktyg innan de köpte dem. Dessutom riskerar de pengar individer sparar på delande att i sin tur spenderas på ökad konsumtion, så kallad rebound effect (Gareau-Brennan 2018). Trots att sådana faktorer enligt Nanjine Ameli kan reducera de miljömässiga vinsterna med delningsekonomi upp till 50 % är de fortfarande av stor betydelse (2017:3301).

Olika aktörer och användares preferenser

Det har på senare år startats allt fler initiativ som syftar till att underlätta delningsekonomi. Många av dessa är småskaliga och drivs av privatpersoner. Den utredning om delningsekonomi som gjordes 2017 på uppdrag av regeringen behandlar endast delning mellan privatpersoner (SOU 2017:26). Småskaliga ”bottom-up” initiativ hyllas ofta vid diskussioner om delningsekonomi (Zvolska et. al. 2018). Sådana initiativ har dock i regel svårt eller saknar vilja att utvidga

verksamheten (ibid). Många har svårt att hitta användare (Röjnert 2016). Detta trots att det finns undersökningar som visar på en stor vilja hos privatpersoner att dela saker (Ameli 2017). Det finns alltså ett glapp mellan viljan att dela och faktisk förändring av konsumtionsvanor, framför allt vad gäller varor (Sundararjan 2016). Av detta drar Ameli (2017) slutsatsen att de existerande plattformarna för delning är för tidskrävande och inte passar in i människors vardagsliv. Många av de existerande initiativen utgörs av internetbaserade plattformar som kopplar ihop privatpersoner som vill dela på föremål. Det finns enligt Ameli en rad barriärer som gör att människor drar sig för att delta i sådana typer av delningsaktiviteter. De kräver att privatpersonerna själva organiserar överlämnandet av föremålet vilket kan vara tidskrävande och komplicerat. De fordrar dessutom tillit mellan främlingar då det finns en osäkerhet i vem som tar ansvar om föremål går sönder eller försvinner. I en tysk studie svarade 62% av de tillfrågade att de föredrar att låna från en organisation eller ett företag framför privatpersoner (Verbraucherzentrale 2015). Även i Söderholms studie (2018) framkom att människor hellre lånar från bibliotek som tillhör alla skattebetalare än privat. Dessutom är människor mer villiga att låna än att själva låna ut enligt Amelis (2017) studie.

Staden och delningsekonomin

Att många av de initiativ för kollaborativ konsumtion som finns riskerar att vara exkluderande är ett annat problem som lyfts fram (Schor et. al. 2016). Detta motiverar att studera den offentliga sektorns roll i främjandet av delningsekonomi eftersom den måste behandla alla medborgare lika (Hult och Bradley 2017). Ett ytterligare argument för att inrätta statliga delningsverksamheter är att de kan bli mer stabila än många andra initiativ som är beroende av extern finansiering och läggs ner efter något år (ibid.). Städer ligger ofta i framkant när det kommer till nya initiativ för delningsekonomi, bland annat på grund av den höga populationstätheten (Cohen och Muñoz 2016). Att bygga en infrastruktur och kultur som främjar delande är enligt Agyeman, McLaren och Schaefer-Borrogo (2013) en av de viktigaste uppgifterna för urbana myndigheter som vill göra världen mer hållbar och rättvis. McLaren och Agyeman (2015) ger förslag på åtgärder. Ett av dem är att investera skattepengar i offentliga resurser, tjänster och infrastrukturer som delas av invånarna.

Folkbiblioteken och delningsekonomin

Folkbiblioteken är exempel på statligt inrättade institutioner vars verksamhet bygger på delningsekonomi. Bibliotek har avgiftsfritt lånat ut böcker till allmänheten sedan runt 1850 (Lerner, 2009). Från början var syftet med detta att bidra till litterär bildning av fattiga och andra som inte hade tillgång till litteratur (ibid). Bibliotek med detta sociala syfte utvecklades i USA och inspirerade det biblioteksväsende som utvecklades i Sverige under 1900-talet (Richards, Wiegand, & Dalbello, 2015). Biblioteksväsendet har sedan dess genomgått omfattande förändringar. Det strävar idag efter att vara lika tillgängligt för alla snarare än att lyfta upp specifika utsatta grupper (Söderholm 2018). Det fokuserar på att främja informationskompetens snarare än endast kompetens specifikt kopplad till litteratur, och är inte lika bundet till någon specifik typ av media som det tidigare var till böcker. Denna förändring har lett till diskussioner om hur biblioteksväsendets roll i samhället ska definieras (ibid). De svenska folkbiblioteken är en del av det svenska allmänna biblioteksväsendet vilket betecknar all officiellt finansierad biblioteksverksamhet. Sveriges bibliotekslag anger att folkbibliotek ska finnas i varje svensk kommun (SFS 2013:801). Den anger att

“Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.”

samt att

“Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.”

Folkbiblioteken är som sagt redan del av delningsekonomin även om denna aspekt av biblioteksväsendet inte har fått så mycket uppmärksamhet (Gareau-Brennan 2018; Söderholm 2018). Verksamheten bygger på att en samling fysiska resurser delas av många människor. En omställning av samhället kräver att delning av även andra kategorier av resurser blir minst lika etablerat som det idag är att låna böcker på bibliotek. Det är därför av intresse att undersöka om delning av även andra kategorier av resurser hade kunnat organiseras på liknande sätt. Det finns idag redan svenska folkbibliotek som erbjuder utlåning av andra typer av resurser än de som förväntas av folkbibliotek, exempelvis verktyg. Dessa utgör dock än så länge endast en liten del av alla svenska folkbibliotek. Att folkbibliotek börjat med sådana tjänster är ett intressant fenomen och att undersöka detta kan ge insikter i om det är en möjlig och fördelaktig väg framåt för den omställning som behöver göras.

Det har tidigare forskats väldigt lite om delningsekonomi, men i takt med att fenomenet under senare år börjat växa har även detta förändrats. Den forskning

som specifikt behandlar bibliotek i relation till delningsekonomi är dock fortfarande mycket begränsad (Söderholm 2018). Söderholm har skrivit en avhandling baserad på fallstudier av amerikanska bibliotek. Även om en del av dessa har varit folkbibliotek med verktyg som en del av sitt utbud har de flesta varit privata initiativ som endast erbjuder utlåning av verktyg, något som är relativt vanligt i USA. Det är relevant att undersöka de unika förutsättningar de svenska biblioteken har, exempelvis med tanke på den kombination av kollektivism och individualism som finns i den svenska kulturen (Daun 1991). Detta arbete bidrar med nya perspektiv till forskningen genom att med utgångspunkt i att en omställning av människors konsumtionsmönster av miljöskäl är nödvändig fokuserar på praktiska lösningar genom att undersöka detta fenomen ur bibliotekariers perspektiv.

Figur 2
Verktygsutlåning på ett bibliotek. Fotograf: Maria Stjern Dahl

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur förutsättningarna ser ut för att utöka utlåningen² vid Sveriges folkbibliotek till att omfatta fler typer av resurser, samt huruvida en sådan utökning av folkbibliotekens uppgifter är en fördelaktig väg framåt för en ökad delningsekonomi och minskad konsumtion i städer. För att söka svar på detta kommer följande frågeställningar behandlas:

- Vilka faktorer kan bidra till att bibliotek inför utökad utlåning?
- Hur ser några bibliotekarier på möjligheterna att införa utökad utlåning?
- Hur fungerar några av de befintliga initiativen kring utökad utlåning?
- Vad är några bibliotekariers syn på folkbibliotekens roll i en utökning av delningsekonomin?

---

² Med utökad utlåning refereras i det här arbetet till utlåning av materiella saker utöver böcker, tidningar, ljudböcker, CD-skivor, filmer, data- och TV-spel och annan form av media, samt sällskapsspel. De materiella sakerna i fråga kan vara allt från exempelvis verktyg till kläder.

Metod

Avgränsningar och urval

Delningsekonomi innefattar som sagt en mängd olika aktiviteter, aktörer och resurser. Denna studie fokuserar på delning av materiella saker tillhandahållna av den offentliga sektorn. Inom denna kategori faller exempelvis bibliotek, se tabell 1. Studien avgränsas till att undersöka bibliotekariers erfarenheter och tankar kring ämnet. Den avgränsas även till att omfatta bibliotek i de tre största svenska städerna Malmö, Göteborg och Stockholm. Bibliotekarier valdes från både bibliotek med utökad utlåning och bibliotek utan utökad utlåning. Detta för att få en relativt heltäckande bild av studieområdet inom arbetets begränsade omfattning.

Först söktes ett bibliotek (eller bolag med tre bibliotek i ett fall) i respektive stad upp som enligt information på hemsidor har eller har haft utökad utlåning. De första som hittades kontaktades. Därefter skickades förfrågan om att delta till samtliga resterande folkbibliotek i respektive kommun. De som först återkom med positiv respons och inte hade utökad utlåning annat än spel valdes. Ingen hänsyn till sådant som kön och ursprung togs vid valet av intervjupersoner. I Stockholm hittades inte ett bibliotek utan utökad utlåning med intresse att delta i studien inom rimlig tid. Därmed valdes istället en bibliotekarie från ytterligare ett bibliotek utan utlåning i Malmö.

Datansamling

Data samlades in med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Denna metod valdes för att få fram kvalitativa data kring bibliotekariernas erfarenheter och tankar. Att intervjuer är semistrukturerade innebär att de endast delvis styrs av den som intervjuar, vilket är ett bra sätt att låta det som respondenterna själva lägger vikt på få komma fram (Esaiasson et. al. 2017). Intervjuguider togs fram med relativt öppna frågor i syfte att fånga intervjupersonernas spontana reflektioner (se bilaga). Dessa intervjuguider användes som underlag och angav vilka områden som skulle beröras under intervjuerna. I övrigt var intervjuerna samtal där

följdfrågor ställdes utifrån intervjupersonernas svar. Intervjuerna var en kombination av informant-karaktär för att ge insikt i hur situationen på biblioteken ser ut och respondent-karaktär för att fånga bibliotekariernas tankar och åsikter (Esaiasson et. al. 2017). Intervjuerna startades med att respondenterna ombads berätta lite allmänt om biblioteket, dels som uppvärmning och dels för att få en förståelse för bibliotekens kontext. Därefter ställdes frågor som på olika sätt berörde de fyra forskningsfrågorna. Relativt många frågor ställdes varav inte alla var direkt kopplade till forskningsfrågorna. Detta gjordes med syfte att få samtalen att närma sig forskningsfrågorna ur många olika vinklar och därmed få mer heltäckande svar. Två av intervjuerna genomfördes via telefon och fyra genom träffar. Intervjuerna tog mellan cirka knappt 30 och drygt 60 minuter. Att de skilde så mycket berodde dels på att olika många frågor ställdes beroende på om biblioteken hade utökad utlåning eller inte, och dels på att respondenterna gavs relativt mycket frihet att utveckla svaren som de ville även om alla delar av intervjuguiderna arbetades igenom. Detta för att säkerställa att respondenternas spontana reflektioner täcktes. Datum för intervjuerna finns i tabell 2.

För att hantera de etiska aspekterna av att människor var involverade i studierna togs Vetenskapsrådets forskningsetiska principer i beaktning (u.å.). Respondenterna informerades innan intervjuerna började om syftet med studien, hur uppgifterna de lämnade ut används, att varken bibliotekarier eller intervjupersoner kommer nämnas vid namn, deras möjlighet att avbryta sin medverkan när de vill, möjligheten att ta del av rapporten innan den publiceras samt att samtalen spelades in. Samtliga intervjupersoner har utifrån detta muntligt gett sitt samtycke. Personuppgifter har hanterats i enlighet med Vetenskapsrådets riktlinjer (u.å.).

Databearbetning

Intervjuerna transkriberades och svaren behandlades utifrån en kvalitativ textanalys (Esaiasson et. al. 2017) där det väsentliga innehållet lyftes fram genom ett systematiserande av svaren. Materialet kategoriserades utifrån vilken frågeställning som besvarades. Sådant som inte besvarade en frågeställning uteslöts förutom i vissa fall då det ändå ansågs vara intressant för arbetets syfte. Därefter sammanfattades det som ansågs vara väsentligt ur varje kategori i text med belysande citat och i tabeller.

Resultat

Information om de bibliotek de sex respondenterna är bibliotekarier på är sammanställd i tabell 2. Därefter är intervju svaren till varje frågeställning sammanfattade i text och vissa delar även kompletterade med tabeller där olika framkomna aspekter listas.

Tabell 2

Information om de bibliotek där de intervjuade respondenternas var anställda, samt datum för intervjuerna. I respondenternas kodning anger m (med) att respondentens bibliotek har eller har haft utökad utlåning.

Respondent	Datum för intervju	Utökad utlåning?	Stad	Vilka saker som erbjudits	Övrigt
A(m)	2019-04-26	Har haft	Göteborg	10-15 verktyg, symaskiner	
B(m)	2019-04-30	Har	Stockholm	4 verktyg + verktygslåda	Denna utökade utlåning finns på tre bibliotek som drivs av ett gemensamt bolag
C(m)	2019-05-07	Har och har haft	Malmö	Verktyg, symaskiner, instrument, kläder, träningsredskap med mera	
D	2019-04-24	Har inte	Malmö		
E	2019-04-26	Har inte	Göteborg		
F	2019-05-09	Har inte	Malmö		

Faktorer som bidragit till införande av utökad utlåning

De bibliotek som har eller har haft utökad utlåning har alla infört denna tjänst av olika anledningar (se tabell 3). A(m) fick frågan att vara med i projektet "Dela mera", som var ett projekt som fått miljöpengar från Göteborgs stad. Projektet letade efter verksamheter där delning av olika typer av saker skulle kunna äga rum. En av tankarna med projektet var att delandet skulle ske i öppna och tillgängliga lokaler, och då passade bibliotek väldigt bra. Intervjupersonens bibliotek bestämde sig efter interna diskussioner som visade på positiva attityder bland personalen för att prova. Det var viktigt att det fanns en uttalad politisk vilja för detta, i och med att det var något som inte självklart ingick i bibliotekets uppgifter.

"Dels var det ett uppdrag man hade i staden att arbeta med, och vi är ju en del av staden."

Dessutom innebar det inga merkostnader för biblioteket då alla kostnader täcktes av projektet. Hade det inte varit för projektet hade något sådant här inte blivit av på biblioteket menar intervjupersonen.

"Vi hade inte haft kraften och orken och ekonomin till att klara det."

Hos B(m):s bibliotek var det en tanke som funnits länge

"eftersom vi lånar ut redan så är vi ju bra på det tänkte vi"

Bakom idén låg ett miljötank, och de såg ett behov i och med att många i Stockholm har flyttat dit och inte har familj nära att låna saker av. Många känner dessutom inte sina grannar, det är relativt anonymt. Intervjupersonen menar att det troligtvis är relativt enkelt för dem att införa nya saker eftersom de är i privat drift och idéer hos personalen snabbt kan bli verklighet. Dessutom har ett av biblioteken en tradition av att testa nya saker vilket gett positiva resultat tidigare.

Både A(m) och B(m) var på studiebesök hos C(m) innan de själva införde utökad utlåning. C(m):s bibliotek har haft detta länge. Verksamheten startade som ett projekt i ett områdesprogram vilket syftade till att höja den socioekonomiska statusen i särskilt utsatta områden i Malmö. En viktig aspekt med programmet var att det skulle styras av de boendes önskningar. Byggnaden där biblioteket nu ligger stod då tom och boende i området fick önska vad den skulle användas till. Det fanns tre återkommande teman, människor ville ha en plats att hänga och ta en fika, uttrycka sin kreativitet samt kunna hålla arrangemang för andra. Till detta lades ett bibliotek eftersom det inte fanns något i närheten och utbildningsnivån i området var ojämn. Utifrån dessa aspekter tog verksamheten sin form. Det har

därför funnits en grundtanke ända sedan öppnandet att detta är ett bibliotek som inte behöver vara som andra bibliotek.

“Det här skulle vara en plats där vi experimenterar med dels vad det innebär att vara bibliotekarie men också med själva biblioteksrummet.”

Intervjupersonen beskriver verksamheten som ett extra vardagsrum för medborgarna där olika behov ska kunna tillgodoses utifrån besökares önskemål. Utlåningen av verktyg startades efter att frågan om vad folk skulle vilja låna utöver böcker, filmer och CD-skivor ställts och verktyg visat sig vara ett återkommande svar. Träningsredskap började lånas ut efter önskemål genom årliga enkäter. Ibland kommer initiativ från personalen själv, vilket var fallet med de elektroniska instrumenten. Att de började låna ut kläder berodde på att de fick frågan från en verksamhet som lånat ut kläder i Malmö men inte längre kunde hålla öppet i lika stor omfattning. Intervjupersonen berättar att det är en förlåtande miljö där de inte är rädda för att prova nya saker. Vad som avgör om de testar nya saker är tid, pengar, och om de ser ett behov.

Tabell 3

Faktorer som i intervjuer med bibliotekarier framkommit som bakomliggande orsaker till att bibliotek infört utökad utlåning.

Faktorer bakom införandet av utökad utlåning
Kommunalt miljöprojekt
Kommunalt områdesprojekt
Intresse hos personal
Personal har sett behov
Nytänkande och förlåtande miljö på biblioteket
Önskemål genom direkta frågor från besökare
Samarbete med annan aktör

Möjligheterna att införa utökad utlåning

D angav att det funnits diskussioner om att införa utökad utlåning på hans bibliotek, och att attityden till det bland bibliotekarierna i grunden var positiv, men att det var platsbrist som gjorde att några sådana diskussioner aldrig blev särskilt allvarliga. Dessutom har de inte upplevt så mycket intresse. Skulle tio personer plötsligt framföra önskemål om utökad utlåning tror intervjupersonen att det skulle diskuteras, men att det inte skulle vara troligt att det infördes. Att börja låna ut verktyg eller liknande skulle kräva mer tid, plats, pengar och kunskap än det finns. Offentlig upphandling är en faktor som gör det komplicerat att köpa in saker. Hen utesluter inte att biblioteket kommer erbjuda utökad utlåning i framtiden, men menar att det just nu inte finns tillräckligt med tid. Intervjupersonen påpekar även att det redan finns ett bibliotek som har utökad utlåning inom kommunen, som de hänvisar intresserade besökare till. Detta bibliotek ligger visserligen 25 minuter bort med cykel, men hen tycker det är en rimlig sträcka att ta sig för att låna en bormaskin jämfört med att köpa en.

“Vi försöker se oss som en organisation. Så man kan ju säga att vi redan har det bara att vi inte har det.”

E och F hade inte kännedom om några sådana diskussioner under de senaste cirka tre åren de jobbat på sina bibliotek. E tror att detta är anledningen till att det inte diskuterats. Hen tror att det skulle gått att införa utökad utlåning om önskemål funnits. Det som möjligtvis skulle kunna vara hinder är kompetens och arbetsbelastning, om sakerna behöver underhållas. Biblioteket hade eventuellt behövt mer ekonomiska resurser och fler anställda, men hen påpekar att det även skulle kunna göras i en liten skala. F tror att om viljan funnits hade inget direkt hindrat ett införande. Hen tror dock att det skulle behöva vara förankrat uppåt så att biblioteket får ökade ekonomiska resurser och inte behöver ta från övrig budget. Plats skulle ha hittats då det troligtvis endast hade handlat om ett litet skåp och kompetens och arbetsbelastning hade inte behövt vara ett problem bara det funnits en tydlighet bland de anställda och gentemot besökarna kring bibliotekariernas roll. F tycker det är dags att verktygsutlåning utökas till fler bibliotek i Malmö, eftersom hen tror att många fler skulle använda tjänsten om den fanns på fler än ett ställe. Inte heller på F:s bibliotek hade önskemål framkommit. Både E och F diskuterar dock att detta troligt kan bero på att det inte är något besökare förväntar sig på ett bibliotek snarare än att det inte skulle uppskattas om det väl fanns.

Befintlig utökad utlåning

A(m):s biblioteks verktyg införskaffades av "Dela mera"-projektet. En del av verktygen lånades inte ut särskilt mycket men de flesta gjorde det, framför allt slagborrharna och symaskinerna var mycket populära. Kulturförvaltningen ägde vid den här tiden datasystemet för utlåning och biblioteket tilläts inte lägga in verktygen eftersom det var något som ansågs inte vara ett folkbiblioteksuppdrag. Detta gjorde att det blev mer jobb för personalen. I övrigt fungerade det i det stora hela bra. Att de inte hade möjlighet att svara på frågor om produkterna upplevde inte A(m) blev något problem. Efter ungefär två år blev biblioteket tvunget att avsluta projektet eftersom biblioteket blivit mer attraktivt vilket gjort arbetsbelastningen för hög. Verktygsutlåningen togs istället över av en verksamhet i Göteborg vid namn Fixoteket. Biblioteket hade troligtvis varit tvunget att avsluta projektet oavsett om Fixoteket funnits, men nu kändes det mycket bättre att göra det när de såg en lösning som de inte trodde skulle påverka syftet negativt. De såg snarare fördelar med att förlägga tjänsten där istället eftersom besökare då kan låna vissa saker på plats. Symaskinen var tung att transportera och råkade ut för en större skada vilket troligtvis berodde på att den tappats. Dessutom kunde besökarna få hjälp med exempelvis overlockmaskinen som ibland upplevdes krånglig. Biblioteket har nu informationsmaterial från Fixoteket och personalen uppmantras att gå dit för att sedan kunna berätta om verksamheten för besökare.

B(m) har i princip endast positiva erfarenheter av sin utökade utlåning. Det var enkelt att köpa in verktygen. Eftersom biblioteken är i privat drift behövde de inte ta hänsyn till offentlig upphandling. Det köptes in verktyg av bra kvalitet som används tills de slits sönder, så det innebär inget underhåll. B(m) menar att den utökade utlåningen tar väldigt lite tid och engagemang, vilket innebär att övrig verksamhet inte påverkas. Verktygen har varit mycket populära. Efter att verktyg köpts in har ytterligare önskemål kommit från besökare. Hen kan tänka sig att de kommer ta in fler saker men bara inte har kommit till skott ännu.

På C(m):s bibliotek köptes fyra verktyg in och därefter kom genast ytterligare önsknings. Vetskapen om verktygsutlåningen spred sig snabbt och utlåningen ökade exponentiellt. Som mest hade de runt 25 verktyg. Dock var det ett par som stal många av verktygen. Att detta kunde ske berodde enligt C(m) på svagheter i utlåningssystemet. De hade vid den tiden ingen gräns för hur många verktyg man kunde låna åt gången och det räckte att visa sitt bibliotekskort. På grund av nya regler i den offentliga upphandlingen som gör att de numera behöver köpa in proffsutrustning har de inte haft tillräckliga ekonomiska resurser för att ersätta de stulna verktygen. Förutom dessa enstaka personer som gjorde mycket skada har det inte varit några större problem. Det har endast varit vissa av sakerna som krävt mycket underhåll, så de har justerat utbudet utifrån det.

Klädutlåningen användes en del men var inte jättepopulär. Den hade dock ett symbolvärde.

“Det var en väldigt bra utgångspunkt för att diskutera hållbarhet och ekonomi. Men också lust till livet.”

Träningsredskapen blev inte särskilt utlånade. Bägge dessa samlingar är borttagna. C(m) berättar att de ibland tar bort saker som fungerar bara för att lämna plats för annat, eftersom de vill att det ska hända saker i lokalen. Utlåningen av sällskapsspel har fungerat mycket bra trots alla småbitar. De har även symaskiner som kan användas i lokalen. Personalen har behövt lära sig namnen på verktygen men utöver det tycker C(m) inte kompetensfrågan är ett problem. Hen tycker att det egentligen inte är konstigare än att de har böcker om fysik trots att de flesta i personalen inte kan så mycket om ämnet. Det tar en del tid att köpa in nya saker, färgmarkera, lägga in i systemet och marknadsföra dem. C(m) gissar att hen på grund av alla praktiska småsaker som behöver göras har mindre tid för omvärldsbevakningar (exempelvis läsa recensioner) än hen skulle haft på andra bibliotek, vilket innebär en kunskapsförlust. Hen tycker dock inte att bibliotekets kärnverksamhet glöms bort, men menar att de har en annan inställning.

“Det är så starkt kopplat till att vi jobbar här för användarna och inte för oss själva och böckerna.”

A(m), B(m) och C(m) vittnar alla om mycket positiva reaktioner från besökare. B(m) berättar dock att det fanns folk som i en Facebook-tråd uttryckte negativitet gentemot att biblioteken sysselsatte sig med sådant som de menade inte ska höra till bibliotekens roll. C(m) upplever att inställningen förändrats under de år biblioteket varit verksamt och att den utökade utlåningen knappt ifrågasätts längre. Det skrevs dock i en artikel 2018 att de var ett exempel på biblioteks desperata försök att locka besökare berättar C(m). Då verktygsutlåningen var som störst var det någon intresseorganisation som menade att biblioteket konkurrerats ut av verktygsförsäljningen. C(m) menar att utlåningen på bibliotek inte alls konkurrerar med försäljningen eftersom de som lånar i många fall ändå inte skulle ha köpt verktyget om inte utlåningen funnits. Hen tror till och med att sannolikheten att människor köper ett verktyg som de först fått testa ökar. Faktorer som bibliotekarier ser som hinder för att införa utökad utlåning samt hinder som uppkommit för de bibliotek som redan har utökad utlåning är sammanfattade i tabell 4.

Tabell 4

Faktorer som i intervjuer med bibliotekarier framkommit som hinder för införande eller utvecklande av utökad utlåning på biblioteken.

Hinder
Platsbrist
Ökad arbetsbörda
Begränsad ekonomi
Avsaknad av kompetens hos personal
Inställningen utifrån till utökad utlåning
Offentlig upphandling

Folkbibliotekens roll i en utökad delningsekonomi

Folkbibliotekens uppdrag

Respondenterna hade en del skilda syner på huruvida utökad utlåning passar in i folkbibliotekens uppdrag (se tabell 5). A(m) ser det som att det finns en direkt koppling mellan verktygsutlåning och uppdraget att bidra till folkbildning och personlig utveckling. Verktygsutlåningen stimulerar, tillsammans med böcker om handarbete, människor att lära sig göra saker själva. C(m) är inne på samma spår, det är kopplat till kunskapsinhämtning men sådan praktisk informationskompetens har länge varit nedprioriterat i biblioteksvärlden. Hen tror dock att det finns ett stort behov av det, och är ett led i att göra information till kunskap. Dock är det svårt att koppla direkt till bibliotekslagen vilket gör det underordnat många av bibliotekets övriga sysselsättningar. B(m) tycker inte heller att utlåning av verktyg går utanför bibliotekens roll. Hen menar att det är en demokratisk fråga att möjliggöra för människor att ta del av olika typer av resurser. F menar att bibliotek har flera olika syften och att det inte behöver vara antingen eller. Det som diskuteras nu är att lämna den kulturella sfären, vilket betraktas som icke-traditionellt idag men inte behöver göra det i framtiden. Hen

har exempelvis hört om bibliotek som anordnat workshop för att fixa cyklar. Därifrån känns steget inte så långt till att erbjuda verktyg.

“Det händer ju väldigt mycket med biblioteken runt om i världen och vad de erbjuder. [...] i och med att programutbudet ändras så tror jag också då att det blir lättare att ändra det vi lånar ut.”

D menar att bibliotek visserligen ska förändras och utvecklas men att det som är grunden inte får glömmas bort.

Tabell 5

Hur utökad utlåning enligt intervjuade bibliotekarier förhåller sig till folkbibliotekens uppdrag.

Folkbibliotekens uppdrag och utökad utlåning
Utökad utlåning möjliggör praktisk kunskapsinhämtning
Demokratiskt viktigt att tillgängliggöra verktyg till allmänheten
Utökad utlåning är underordnat lagstadgad verksamhet
Bibliotek är och ska vara föränderliga

Fördelar med utökad utlåning på folkbibliotek

Alla respondenter kunde se fördelar med att ha utökad utlåning på just folkbibliotek (se tabell 6). A(m), B(m), C(m) och F belyste alla att den utökade verksamheten kan nå en bred befolkning om den förläggs på folkbibliotek i och med att det redan är en etablerad institution med många besökare. Det är tillgängligt med bra öppettider, central placering och bemanning (A(m)).

“Vi har ju en låg tröskel” (A(m)).

Att biblioteken redan har ett system för utlåning med en stor del av befolkningen inlagda genom sina lånekort är en fördel alla dessa betonade. Även D och E talade om biblioteket som en plats där utökad utlåning kan vara lätt att ta till sig, känns tryggt och lättförståeligt.

“en breddning av redan befintlig verksamhet som är ganska lätt att förstå.”
(F)

F ser utökad utlåning som ett mervärde de kan erbjuda besökarna. E menade även att en fördel är att det kan locka mer folk till biblioteken.

Nackdelar med utökad utlåning på folkbibliotek

Nästan alla respondenter kunde se möjliga nackdelar med att ha utökad utlåning på folkbibliotek (se tabell 6). D ser en risk med att allt fler uppgifter läggs på biblioteken.

“Risken är att bibliotek inte får vara bibliotek. För bibliotek ska ju vara så mycket annat.”

Hen menar att biblioteken redan får göra så mycket de egentligen inte ska göra bara för att det inte finns någon annan plats för det. Hen betonar att basverksamheten är litteraturfrämjandet och det riskerar att trängas undan om bibliotekarierna ska ha många andra uppgifter utöver det.

“Politiker vet inte allt vi redan gör och tänker att det är perfekt för biblioteken.”

E och F ser också osäkerhet kring vad bibliotek är och bibliotekariernas roll som en möjlig risk om fokus läggs på för mycket annat än kärnverksamheten. C(m) menar också att en sådan risk finns men att det inte behöver vara i konflikt. A(m) tror att den största faran är att det blir för mycket att göra för bibliotekarierna, men ser inga principiella hinder.

“Jag tror att folkbibliotek i sig är så stabilt i sin identitet även hos besökarna.”

B(m) ser inga nackdelar i och med att det för dem inte påverkar övrig verksamhet.

Tabell 6

Fördelar och nackdelar med utökad utlåning på just folkbibliotek enligt intervjuade bibliotekarier.

Fördelar	Nackdelar
Folkbibliotek är redan en etablerad institution	Skapar fokus på annat än det lagstadgade uppdraget
Folkbibliotek har redan utvecklat system för utlåning	Kan bidra till kunskapsförlust kring kärnverksamheten hos bibliotekarier
Folkbiblioteken är ofta lättillgängliga: central placering, bra öppettider och bemannade	Ger en osäkerhet kring bibliotekens och bibliotekariernas roll
Folkbiblioteken kan nå ut till en bred befolkning	
Den utökade utlåningen kan locka folk till biblioteken	

Expanding av utökad utlåning till fler bibliotek

Respondenterna hade en del olika tankar kring om och hur utökad utlåning bör expanderas till fler folkbibliotek (se tabell 7). B(m) ser bara fördelar med utökad utlåning på folkbiblioteken och hoppas att det ska gå att utveckla. Ingen av bibliotekarierna tycker dock att det bör vara tvingande för folkbiblioteken att ha utökad utlåning. B(m) tänker att man bör underlätta för de bibliotek som vill införa utökad utlåning och att det även bör finnas något incitament, som exempelvis möjlighet att söka pengar. F tycker att resurser till utökad utlåning ska tillhandahållas uppifrån av ledning eller politiker men att varje bibliotek ska få avgöra själva om de vill införa det, utifrån ett underlag om var behoven är störst. Även om det finns fördelar med det överallt så är resurserna begränsade. Därför kan det vara bra att i första hand satsa på områden där det bor många människor som kanske inte redan äger så många verktyg själva och det är relativt långt till ett annat bibliotek med utökad utlåning menar F. Hen tror att biblioteken kan uppmuntras att införa utökad utlåning genom att information om positiva erfarenheter från befintlig verksamhet och positiva synergieffekter sprids. Det skulle kunna betraktas som en del i arbetet med kommunala hållbarhetsmål. C(m) tycker det är bra om fler bibliotek inför utökad utlåning om de vet varför. Det ska finnas ett behov. Deras koncept är plats-specifikt utifrån de lokala behoven och behöver förändras om det ska flyttas. Kärnverksamheten är lagstadgad och inget som får glömmas bort men det finns heller inget syfte med verksamheten om den

inte används, därför tycker C(m) att det kan vara bra att även göra andra saker som det finns behov av. Det är enligt A(m) mycket viktigt att olika delar av kommunen samarbetar med sådana här projekt, eftersom det finns olika kunskap inom olika förvaltningar. Det är bra att de som jobbar med hållbarhet inom en kommun är drivande men alla delar av en kommun bör hjälpas åt vad gäller hållbarhetsarbete. Hur mycket folkbiblioteken blir involverade beror på omständigheterna i respektive kommun och bibliotek.

“att man i andra delar av kommunen kan föra en dialog med sitt lokala bibliotek, kanske skulle vi kunna samverka med det här.”

Hen menar att framför allt på mindre orter kan folkbiblioteket vara lämpligt eftersom det är en etablerad institution, men att det i så fall måste ske utifrån bibliotekets förutsättningar. D utesluter inte möjligheten att ha utökad utlåning på bibliotek men betonar att det endast bör ske om det finns plats, tid och ekonomiska resurser över så att det inte konkurrerar med det som är bibliotekens grunduppgifter.

Alternativa lösningar till utökad utlåning hos folkbibliotek

A(m) och C(m) menar båda att det vore en fördel att kunna använda fler saker på plats i så kallade makerspace vilket är svårt att få till på biblioteken men finns inom andra verksamheter. Stenkrossen i Lund och Fixoteket i Göteborg nämndes som exempel. A(m) menar att trots att bibliotek i grunden kan passa bra för utökad utlåning så är det inte säkert att det är bästa stället, utan det beror bland annat på hur lokalerna ser ut. En verksamhet som Fixoteket där många olika smarta verksamheter kombineras tror hen är en mycket bra lösning. Att människor där kan donera saker som andra kan ta med sig tycker hen är spännande. Fördelarna med den typen av lösningar menar A(m) är att möjligheterna blir större, det kan tas om hand bättre och bli mer omfattande när det är centralt i verksamheten och inte ett sidouppdrag som det är på bibliotek. Någon sorts samverkan mellan folkbiblioteken och sådana verksamheter hade varit det bästa menar A(m).

F tror inte att en andra verksamheter som exempelvis fritidsbanker som bara lånar ut fritidsutrustning kan nå ut på samma sätt som folkbiblioteken.

“Just för att det inte är lika etablerat i folks medvetande vad det är.”

F diskuterar att folkbiblioteken skulle kunna fungera som en facilitator som ökar människors medvetande om att sådana här tjänster finns. Det skulle kunna göras genom att biblioteken hade en liten samling saker till utökad utlåning men att de sedan hänvisade människor till verksamheter med möjlighet till mer omfattande

utbud av resurser och tjänster. Ett sådant samarbete mellan olika aktörer tror F hade kunnat gynna en kommuns hållbarhetsarbete. Ju fler aktörer desto bättre tror B(m). Exempelvis finns det ju byggvaruhus som hyr ut större verktyg. B(m):s bibliotek är med i ett nätverk av olika återbruksaktörer inom kommunen där det diskuteras hur de ska kunna samverka för att ta till vara resurser och minska konsumtion. Exempelvis kan sådant som inte blivit sålt i Second Hand affärer användas i olika verksamheter inom kommunen som förskolor och teatrar. På biblioteken har de ordnat marknad med saker från olika återbruksaktörer.

D ser fördelar med att en verksamhet för utökad utlåning på något sätt är kopplat till folkbiblioteken. Om det blev en verksamhet som låg bredvid hade det kunnat underlätta för besökarna att uträtta flera ärenden samtidigt samt locka mer folk till såväl biblioteket som den andra verksamheten. De bägge verksamheterna hade kunnat dela utlåningssystem och mycket annat. Det viktiga hade egentligen varit att det med utökad utlåning följde ytterligare personal som visste något om det som lånades ut. D menar att bibliotek absolut kan vara en del av en annan verksamhet, men att biblioteket inte i sig bör vara grunden för utökad utlåning.

Tabell 7

Intervjuade bibliotekariers åsikter kring ifall och i så fall på vilket sätt utökad utlåning kan och bör expanderas till fler bibliotek samt i intervjuerna framkomna förslag på alternativa lösningar kring hur den här typen av delningsekonomi kan organiseras.

Expanding av utökad utlåning	Alternativa lösningar
Bör vara frivilligt för biblioteken	Samarbete mellan olika aktörer
Fler bibliotek kan lockas genom att positiva erfarenheter sprids	En annan verksamhet med möjlighet till bl.a. makerspace
Incitament kan locka bibliotek	Verksamhet bredvid bibliotek
Områdets behov bör avgöra vad bibliotek erbjuder	Bibliotek som del i annan verksamhet

Diskussion

Den här studien visar att det finns fördelar med att organisera en kommunal utveckling av delningsekonomin så att den på något sätt är kopplad till folkbiblioteken. Det finns dock även risker med att lägga på folkbiblioteken för mycket ansvar för detta.

Möjligheter, hinder och erfarenheter

I resultatet framkommer vitt skilda tankar och åsikter kring utökad utlåning på folkbibliotek. Vad gäller möjligheterna att införa utökad utlåning ser en respondent många hinder för att införa det på hans bibliotek. En annan tror att det skulle gå om det fanns önskemål men ser även att det skulle kunna finnas hinder. En tredje är positiv till att det skulle gå att införa på hans bibliotek och ser inga direkta hinder. En respondent menade att hans bibliotek inte hade kunnat införa det om de inte fått hjälp och stöd av ett kommunalt miljöprojekt. De som har eller har haft utökad utlåning var i grunden positiva till hur det gått även om en del problem uppstått för två av dem. Dessa problem har eller hade delvis kunnat lösas relativt enkelt. I Söderholms (2018) avhandling framkommer att personalen på verktygsbibliotek behöver ha andra kompetenser än bibliotekarier av säkerhetsskäl och för att kunna hjälpa låntagarna. Detta var något som oroade två av respondenterna från bibliotek utan utökad utlåning. Brist på kompetens var dock inte något som de med utökad utlåning såg som ett problem.

En respondent tyckte att de positiva erfarenheterna från de som har utökad utlåning bör spridas så att fler bibliotek inför det. Att detta kan bidra till att bibliotek inför utökad utlåning stärks av det faktum att två av respondenterna var på studiebesök hos den tredje innan de själva införde det. I ett svar på en motion om att låta Sala stadsbibliotek låna ut verktyg menar Carola Gunnarsson (2016) dock att Helsingborgs bibliotek inte haft särskilt positiva erfarenheter med verktygsutlåning och att det på Lunds bibliotek inte införts på grund av rädsla att verktygen skulle användas i konflikter. Eftersom endast tre bibliotek med utökad utlåning har ingått i denna studie kan den inte besvara hur utökad utlåning generellt fungerar, men visar på att den i alla fall kan fungera bra. Att bibliotekarierna på bibliotek med utökad utlåning i allmänhet var positiva till

detta kan betyda att det fungerar bättre än vad vissa bibliotekarier utan utökad utlåning föreställer sig att det kommer göra, men det kan även bero på att de haft en positiv grundinställning från början.

Vänta inte på önskemål men tänk över behov

Reaktionerna från besökarna har i princip enbart varit positiva även om en del ifrågasättande har kommit utifrån (se exempelvis Svensson 2018). Mycket av det som lånats ut har varit populärt. Detta överensstämmer med de undersökningar som visar att det finns en stor vilja att delta i delningsaktiviteter bland privatpersoner (Ameli 2017). Det har varit välanvänt även när det varit mycket småskaligt, vilket inte alltid är fallet med olika typer av delningsprojekt (Cronvall och Nilsson 2017). Det bibliotek som direkt frågat vad besökare skulle vilja låna utöver befintlig media har fått många önskemål medan de som inte ställt någon direkt fråga inte fått det. När några verktyg väl köpts in har även ytterligare önskningskommit. Detta stödjer det som två av respondenterna var inne på, att eftersom utökad utlåning inte förväntas av bibliotekariebesökare är detta inte något dessa spontant framför önskemål om. Detta betyder alltså inte att det inte finns behov av det och är uppskattat, men initiativen kan behöva komma från annat håll än från besökarna. Dock tar många respondenter upp att behovet kan se olika ut i olika områden och att hänsyn bör tas till exempelvis socioekonomisk status, trångboddhet, anonymiteten i storstäder och avstånd till annat bibliotek med utökad utlåning. Av miljöskäl finns det behov av att alla människor minskar sin konsumtion men som F resonerar kan de begränsade resurserna få mer effekt om de till en början satsas på områden med större behov.

Underordnat övrig verksamhet trots koppling

Ur resultatet framkommer även vitt skilda syner på huruvida utökad utlåning kan motiveras utifrån folkbibliotekens uppdrag. En del tycker att det är en rak koppling till vad biblioteken redan gör medan en del av de från bibliotek som inte har utökad utlåning är rädda att det tar för mycket fokus från det som bibliotek egentligen ska göra och riskerar att göra biblioteks och bibliotekariers roller oklara. Respondenterna från bibliotek med utökad utlåning såg dock inte detta som någon risk, förutom att en menade att hen hade mindre tid för omvärldsbevakning. Detta bibliotek gjorde dock även fler saker utöver den utökade utlåningen. I bibliotekslagen anges att folkbiblioteken särskilt ska främja "läsning och tillgång till litteratur", men även att utbudet ska präglas av

allsidighet (SFS 2013:801). En del tyckte det var svårt att koppla utökad utlåning direkt till detta uppdrag och menade att det måste komma i andra hand.

Som nämndes i inledningen har just delningsekonomin inom biblioteken hittills inte fått så mycket uppmärksamhet (Gareau-Brennan 2018; Söderholm 2018). Respondenterna verkade lägga olika vikt vid denna aspekt av bibliotek. En respondent menade att bibliotek har flera syften. Det framkom en syn på biblioteken som föränderliga, vilket överensstämmer med Söderholms studie (2018). Bibliotekens verksamhet har breddats och förändrats sedan 1850. Den har dock som F diskuterar hittills i stort sett haft en kulturell koppling, vilket gör att utökad utlåning representerar ett nytt steg. I studien lyftes ett sätt att se på biblioteks syfte utifrån det lokala samhällets behov. Litteratur och läsfrämjande är enligt Söderberg långtifrån det mest angelägna behovet i alla lokala samhällen. Därför bör bibliotek kunna vara flexibla i vad de erbjuder. Detta resonemang påminner till stor del om C(m):s syn på deras verksamhet.

Folkbiblioteken kan nå en bred befolkning

Nästan alla respondenter har sett tydliga fördelar med att ha utökad utlåning på just folkbibliotek, varav många av dessa fördelar överensstämmer med andra studier. Ameli (2017) menar att det behöver vara enkelt för användarna, lokalen bör ha långa öppettider, vara centralt placerad och bemannad, vilket exempelvis A påpekat gör folkbiblioteken till bra ställen. Respondenterna tror att delningstjänster kan nå en bred befolkning genom folkbiblioteken. Detta bekräftas av studier kring människors preferenser vad gäller delningsaktiviteter i den mån att människor föredrar att låna från organisationer eller företag framför privatpersoner, som diskuterats i introduktionen (Verbraucherzentrale 2015; Ameli 2017; Söderholm 2018). Dessa studier pekade alltså inte på att specifikt folkbiblioteken skulle vara bättre ställen för delningsaktiviteter än andra fristående verksamheter som exempelvis enbart har utökad utlåning. Det finns dock som sagt studier där fördelar med att delningsverksamheter är statliga framkommit (Schor et. al. 2016; Hult och Bradley 2017). I den här studien framkom att flera av respondenterna menade att folkbiblioteken har fördelar framför andra verksamheter då de är etablerade institutioner med många besökare, vilket skulle göra att den utökade utlåningen lättare nådde ut till folk. Dessutom ansågs det praktiskt att folkbibliotek redan har utlåningssystem. Även om inte alla var överens om att utökad utlåning skulle vara folkbibliotekens uppgift såg respondenterna fördelar med att utökad utlåning i alla fall på något sätt skulle vara kopplat till folkbiblioteken.

Politiska ambitioner och samarbete inom kommuner

I studien framkom flera alternativ till att folkbibliotek helt själva skulle sköta den utökade utlåningen. Något som återkom var vikten av samverkan mellan olika aktörer, samt att det bör vara en del i kommunens hållbarhetsarbete. Detta stärks av det faktum att kommunala projekt, ett miljö- och ett områdesprojekt, ledde till att två av biblioteken införde utökad utlåning. Att det fanns politisk vilja bakom uppgavs som viktigt både för att öka motivationen och för att få tillgång till de resurser som behövs. Detta stöds av tidigare forskning. En stad som vill främja delning behöver offentligt åtaga sig att med hjälp av nödvändiga strategier, resurser och institutioner arbeta för detta menar McLaren och Agyeman (2015). Hult och Bradley har studerat Malmö kommuns arbete med delningsekonomi (2017). Flera tjänstemän underströk att de vågade arbeta med delningsekonomi eftersom det fanns med i kommunens miljöplan och de därför kände politiskt stöd. Möjliga lösningar har diskuterats där fördelarna av folkbibliotekens stora möjligheter att nå ut till en bred befolkning skulle kunna tas till vara samtidigt som negativa effekter som högre arbetsbelastning och mindre fokus på kärnverksamheten skulle minimeras. Alla dessa har på olika sätt byggt på samverkan inom kommunen. Förslagen liknade till viss del de som framkommit i Hult och Bradleys studie (2017). Ett av förslagen från deras studie var just utökad utlåning på bibliotek. Ett annat var att konstruera serviceställen med verktygsbibliotek och tvättservice på strategiska platser. Det tredje liknade hur Fixoteket ser ut, återvinningsstationer som även skulle fungera som plats för byteshandel. Att utveckla speciella platser för delningsverksamheter har kommit upp även i denna studie, skillnaden är att de här föreslås på något sätt ändå vara kopplade till folkbiblioteken.

Utlåning av begagnade föremål

Ameli (2017) diskuterar ett sorts sak-bibliotek där utökad utlåning är organiserat så att det är möjligt att donera saker till biblioteket. Sak-biblioteket skulle då fungera som ett sätt att matcha tillgång och efterfrågan och göra processen enklare jämfört med delning direkt mellan privatpersoner. Om inte tillräckligt många var villiga att donera skulle resurser kunna införskaffas på andra sätt. Biblioteken i den här studien köpte för det mesta in sina saker nya. När C(m):s bibliotek skulle testa utlåning av träningsredskap använde de dock en anställds egna utrustning. Att köpa in begagnade saker eller ta emot donationer skulle kunna kräva mindre ekonomiska resurser och eventuellt vara en lösning på problematiken kring offentlig upphandling. Dessutom skulle det miljömässiga syftet förbättras då inga

nyproducerade saker skulle behöva införskaffas. Det hade kunnat innebära större mod att testa nya saker. C(m):s biblioteks träningsredskap blev inte så utlånade men eftersom de inte köpt in nya saker innebar detta inga miljömässiga eller direkta ekonomiska förluster annat än lite förbrukad arbetstid. Det nätverk av återbruksaktörer som en respondent berättade om skulle kanske kunna vara ett sätt att få tillgång till resurser. Fixoteket matchar tillgång till begagnade föremål med efterfrågan genom möjligheten att lämna och hämta saker (Göteborgs Stad u.å.). Kanske skulle vissa av dessa föremål kunna göras lånbara. I det koncept Ameli (2017) beskriver är det volontärer som sköter utlåningen i sak-biblioteken. Möjligheterna för dessa olika alternativ bör undersökas.

Effekter av fri utlåning

Den här studien har genomförts med utgångspunkt i att förändrade konsumtionsmönster är nödvändiga om mänskligheten ska kunna leva inom planetens gränser, och att delningsaktiviteter har potential att vara en lösning. Därmed inte sagt att delningsaktiviteter alltid nödvändigtvis leder till minskade miljökonsekvenser, precis som diskuterats i introduktionen. Att det finns en sådan risk kommer upp även i denna studie. Det framkom att kritik förekommit mot att biblioteken konkurrensutsatte företag. Detta är även något som behandlas i en utredning om cirkulär ekonomi (SOU 2017:22). Både Söderberg (2018) och C(m) menade att konkurrens inte är något problem eftersom folk köper verktyg ändå. Syftet med att behandla delningsekonomi i den här uppsatsen är dock att delning faktiskt ska ersätta försäljning av nyproducerade varor, eftersom det är först då miljöfördelar i form av minskad konsumtion uppstår. Utökad delning bör därför kombineras med andra åtgärder för att säkerställa den effekt som önskas ur ett miljöperspektiv. Hur detta ska göras behövs det fler studier på, men det skulle exempelvis kunna handla om arbete för ökad medvetenhet hos människor om de miljöproblem konsumtion för med sig. En ökad delningsekonomi är alltså endast en del i arbetet med minskad konsumtion. Den har dock stor potential om den används på rätt sätt. Genom att fler människor använder samma produkter behöver färre produceras, vilket innebär att de påfrestningar på miljön som produktionen och utvinningen av råvaror utgör, redogjorda för i introduktionen, minskar. Mindre produktion innebär även mindre avfall. Enligt respondenterna har produkterna i det stora hela hållit bra, och en betona att det var för att verktyg av bra kvalitet köptes in. Det är därför viktigt att det finns tillräckliga ekonomiska resurser för att eventuella nyproducerade inköp ska vara av god kvalitet. Många produkter som köps in av privatpersoner idag används i begränsad utsträckning (Ming 2019). Produkter som delas kommer troligen få högre användningsgrad vilket ökar efterfrågan på produkter som håller längre.

Att en minskad konsumtion innebär stora förändringar för vårt ekonomiska system och att människor som på olika sätt jobbar med konsumtion kan komma i kläm behöver det finnas en medvetenhet om så att lösningar kan hittas. Detta bör dock inte vara en anledning till att inte arbeta för minskad konsumtion eftersom en anpassning till jordens begränsningar måste ske om hållbarhet ska kunna uppnås. Fri utlåning på bibliotek skulle exempelvis som B(m) tog upp kunna kombineras med uthyrning av större verktyg från byggföretag. Mycket litteratur pekar på sociala fördelar med delningsekonomi (se exempelvis Agyeman, McLaren och Schaefer-Borrego 2013; Hult och Bradley 2017). Det behövs som Cohen och Muñoz (2016) skriver mer forskning på såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska konsekvenser av delningsekonomi. Dock råder redan idag brist på många naturresurser, som kommer bli värre i takt med att konsumtionen ökar. I likhet med när brist på material under andra världskriget medförde att metoder för återvinning utvecklades (Lieder och Rashid 2016) kommer jordens begränsningar göra att vi för eller senare tvingas ändra våra konsumtionsvanor. Att satsa på att utveckla delningsekonomin idag trots att det råder osäkerhet kring vilken omedelbar verkan på miljön det har, kan göra samhället bättre förberett för den anpassning som kommer behöva göras.

Arbetets relevans och framtida studier

Som framkom i inledningen har stadsförvaltningar en viktig roll i att främja ett ökat delande, och bygga en infrastruktur och kultur för detta (Agyeman, McLaren och Schaefer-Borrego 2013). Satsas skattemedel på resurser som ska delas av medborgarna som McLaren och Agyeman (2015) föreslog bör detta delande organiseras och integreras i städer på ett lämpligt sätt. Denna studie kan användas av exempelvis kommunalpolitiker och stadsplanerare i denna uppgift. Den måste dock kompletteras med andra studier eftersom den endast behandlar en aspekt av praktiska lösningar för att öka delningsekonomin i städer. Detta inkluderar exempelvis fler studier av kommuners hållbarhetsarbete, andra typer av verksamheter inom delningsekonomin som exempelvis Fixoteket, och av svenska medborgares preferenser kring hur de föredrar att delningsaktiviteter organiseras. Dessutom finns behov att komplettera denna studie med studier av fler bibliotek och samtal med fler bibliotekarier för en mer heltäckande bild.

Felkällor och studiens begränsning

På grund av arbetets begränsade tidsram har endast sex bibliotekarier intervjuats. Urvalet var inte helt slumpmässigt. Det kan ligga faktorer bakom varför just dessa bibliotek var de första som hittades eller varför just dessa bibliotekarier snabbast återkom med positiv respons om att medverka. Bibliotekariernas redogörelser för den allmänna attityden till utökad utlåning på biblioteken kan vara påverkade av egna uppfattningar. Studien lyfter några aspekter kring ämnet och uppmuntrar till vidare diskussion men kan endast dra preliminära slutsatser. Vidare kan min egen brist på erfarenhet vad gäller intervjustudier påverkat resultatet då jag av misstag kan ha ställt ledande frågor samt ställt olika typer av frågor till olika bibliotekarier. Att en del intervjuer genomfördes vid träff och en del via telefon kan möjligen också ha påverkat samtalen.

Slutsats

Många intressanta aspekter har kommit upp i denna studie som på grund av studiens begränsade omfattning bör undersökas närmare. Studien visar bland annat att:

- Exempelvis kommunala projekt kan göra att bibliotek inför utökad utlåning, men att det även bör finnas en positiv attityd till det bland personalen och att dessa bör se ett behov.
- Bibliotekarier på bibliotek utan utökad utlåning bedömer möjligheterna att införa detta väldigt olika.
- Utökad utlåning kan fungera bra och en del utrustning är mycket populär även om besökare tenderar att inte själva spontant efterfråga det.
- Det finns fördelar med att ha utökad utlåning på just folkbibliotek, men det finns även rädsla för att det ska resultera i mindre fokus på sådant som anses vara biblioteks kärnverksamhet.

Folkbiblioteken kan alltså ha en viktig roll i en utökad delningsekonomi. De hinder som framkommit i kombination med avsaknaden av direkt koppling till bibliotekslagen som den är utformad idag gör dock att det finns en osäkerhet kring i vilken omfattning bibliotek kommer kunna och vilja införa utökad utlåning. För att säkerställa omfattande möjligheter till delning i städer bör därför även andra lösningar diskuteras. Förslag där folkbibliotek på olika sätt är involverade för att utnyttja deras potential att nå ut till en bred befolkning har framkommit. Oavsett hur utökad delningsekonomi organiseras bör den vara en del av en kommuns hållbarhetsmål och olika aktörer inom kommunen bör samarbeta för att nå dessa mål.

Ökad delning har potential att leda till minskad konsumtion och därmed miljöfördelar i form av bland annat mindre utvinning av naturresurser samt minskning av avfall och utsläpp. Det finns dock en osäkerhet kring i vilken utsträckning delningsekonomi faktiskt leder till minskad konsumtion idag. Dess potential att göra det är ändå en viktig anledning till att, i kombination med andra

åtgärder, arbeta för en utveckling av delningsekonomin. Om inte annat så för att förbereda samhället för de förändringar som kommer komma.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Andreas Roos för all värdefull hjälp och all stöttning under mitt skrivande. Jag vill även tacka personerna som gav mig av sin tid genom att ställa upp på att bli intervjuade. Tack för alla värdefulla insikter ni givit, utan er hade inte arbetet varit möjligt. Slutligen vill jag tacka vänner och familj som korrekturläst, med stor inlevelse ställt upp på testintervjuer och på alla möjliga sätt hjälpt och stöttat. Tack!

Referenser

- Agyeman, J., McLaren, D. och Schaefer-Borrego, A. 2013. *Sharing cities*. Briefing skriven för Friends of the Earth's projekt 'Big Ideas'.
https://friendsoftheearth.uk/sites/default/files/downloads/agyeman_sharing_cities.pdf
f. (Hämtad 2019-05-29).
- Baltic University Programme (u. å.) *Manufacturing – sustainable production*
<http://www2.balticuniv.uu.se/bup-3/public/textbooks-course-materials/chapter-5>
(Hämtad 2020-01-14)
- Bergh, A. [u. å.]. Delningsekonomi.
Nationalencyklopedin. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/delningsekonomi> (hämtad 2019-05-27)
- Ameli, N. 2017. Libraries of things as a new form of sharing. Pushing the Sharing Economy. *The Design Journal* 20: 3294-3304. doi: 10.1080/14606925.2017.1352833.
- Cohen, B. och Muñoz, P. 2016. Sharing cities and sustainable consumption and production: towards an integrated framework. *Journal of Cleaner Production* 134: 87-97. doi: 10.1016/j.jclepro.2015.07.133.
- Cronvall, C. och Nilsson, S. 2017. Delningsekonomi från vision till verklighet. Kan stadsutveckling möjliggöra för mer hållbara ekonomier? Examensarbete avancerad nivå. KTH.
- Daun, Å. 1991. Individualism and collectivity among Swedes. *Ethnos. Journal of Anthropology* 56 (3-4): 165-172. doi: 10.1080/00141844.1991.9981433
- European Environment Agency (2019) *Textiles in Europe's circular economy*.
<https://www.eea.europa.eu/themes/waste/resource-efficiency/textiles-in-europe-s-circular-economy> (Hämtad 2020-01-11)
- Esaiasson, P., Gilljam, S., Oscarsson, H., Towns, A. och Wängnerud, L. 2017. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Gareau-Brennan, C. (2018). Understanding the sharing mania: what libraries can learn from the current rise of collaborative consumption models. *PNLA Quarterly*, 82 (3/4): 35-47.
- Gunnarsson, C. 2016. *Svar på motion om att låta Sala stadsbibliotek låna ut verktyg*.
- Gunnarsson-Östling, U., Svenfelt, Å., Alfredsson, E., Aretun, Å., Bradley, K., Fauré, E., Fuehrer, P., Hagbert, P., Isaksson, K., Malmaéus, M., Malmqvist, T., Buhr, K., Finnveden, G., Francart, N., Hornborg, A., Stigson, P., och Öhlund, E. 2017.

- Scenarier för hållbart samhällsbyggande bortom BNP-tillväxt*. Rapport Södertörns Högskola. ISBN: 978-91-7595-798-2.
- Göteborgs Stad. [u. å.]. *Hitta fixotek och miniåtervinningscentraler*. <https://goteborg.se>. (Hämtad 2019-05-28).
- Hult, A. och Bradley, K. 2017. Planning for sharing. Providing infrastructure for citizens to be makers and sharers. *Planning Theory and Practice* 18 (4): 597-615. doi: 10.1080/14649357.2017.1321776.
- Lerner, F. A. 2009. *The story of libraries: From the invention of writing to the computer age*. London: Continuum.
- Lieder, M., & Rashid, A. (2016). *Towards circular economy implementation: a comprehensive review in context of manufacturing industry*. *Journal of Cleaner Production*, 36-51.
- McLaren, D. och Agyeman, J. 2015. *Sharing cities. A case for truly smart and sustainable cities*. Massachusetts Institute of Technology.
- Ming H. (Ed.) (2019). *Sharing Economy: Making Supply Meet Demand*. Springer Nature Switzerland AG
- Naturvårdsverket (2019) *Hållbar konsumtion och produktion*. <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Konsumtion-och-produktion/> (Hämtad 2020-01-11)
- Naturvårdsverket (2020) *Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser*. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Tre-satt-att-berakna-klimatpaverkande-utslapp/Konsumtionsbaserade-utslapp-av-vaxthusgaser/> (Hämtad 2020-01-11).
- Richards, P. S., Wiegand, W. A., & Dalbello, M. (Eds.). 2015. *A history of modern librarianship: Constructing the heritage of western cultures*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Röjnert, L. 2016. *Omställningen till tillgång framför ägande. En studie av kollaborativ konsumtion i Malmö*. Examensarbete för masterexamen. Lunds Universitet.
- Schor, J. B., Fitzmaurice, C., Carfagna, L. B., Attwood-Charles W., Poteat, E. 2016. Paradoxes of openness and distinction in the sharing economy. *Poetics* 54: 66–81. doi: 10.1016/j.poetic.2015.11.001.
- SFS 2013:801 *Bibliotekslag*
- SOU 2017:22. Betänkande från Utredningen cirkulär ekonomi. *Från värdekedja till värdecykel - så får Sverige en mer cirkulär ekonomi*.
- SOU 2017:26. Betänkande av Utredningen om användarna i delningsekonomin. *Delningsekonomi. På användarnas villkor*
- Sundararajan, A. 2016. *The sharing economy: The end of employment and the rise of crowd-based capitalism*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Söderholm, Jonas. 2018. *Borrowing and Lending Tools. The Materiality of X-Lending Libraries*. Diss., Borås Universitet.
- Svensson, P. 2018. Slagborrar istället för böcker - biblioteken har ett identitetsproblem. *Dagens Nyheter*. 1 februari. www.dn.se (Hämtad 2019-05-28).

- Verbraucherzentrale 2015. *Sharing Economy: Die Sicht der Verbraucherinnen und Verbraucher in Deutschland*. Ergebnisbericht. https://www.vzbv.de/sites/default/files/downloads/sharing_economy-umfragebericht-emnid-2015-06-29.pdf (Hämtad 2019-06-07)
- Vetenskapsrådet [u.å.]. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. ISBN:91-7307-008-4 <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtad 2019-05-29)
- Withgott, J., Laposata, M. 2015. *Environment: The Science Behind the Stories*. Global Edition. Harlow: Pearson Education Limited.
- WWF. 2019. *Så beräknar man ekologiska fotavtryck*. <https://www.wwf.se/klimat/ekologiska-fotavtryck/sa-beraknar-man> (Hämtad 2019-05-27)
- WWF. 2018. *Living Planet Report - 2018: Aiming higher*. Grooten, M. and Almond, R.E.A.(Eds). WWF, Gland, Switzerland.
- Zvolska, L., Lehner, M., Voytenko Palgan, Y., Mont, O., och Plepys, A. 2018. Urban sharing in smart cities: the cases of Berlin and London. *Local Environment. The International Journal of Justice and Sustainability*. doi: 10.1080/13549839.2018.1463978

Bilaga

Intervjuguide

Syftet med mitt arbete är att titta på folkbibliotekens roll i en omställning till delningsekonomi, alltså ett samhälle där människor delar på saker istället för att äga dem.

Materialet från den här intervjun kommer jag använda i mitt arbete. Varken du eller biblioteket kommer nämnas vid namn. Du kan välja att avbryta din medverkan när du vill. Du kan även få ta del av uppsatsen innan den lämnas in. Känns detta okej?

Bibliotek som har eller har haft utökad utlåning

Allmänt

Skulle du kunna börja med att generellt beskriva ert bibliotek?

Vilka saker erbjuder biblioteket för utlåning utöver de traditionella?

Hur länge har ni gjort detta?

Införandet av tjänsten/tjänsterna

Kan du berätta om hur det kom sig att ni införde denna tjänst?

- Hur gick diskussionerna på biblioteket?
- Vad har motiverat er?
- Fanns det några hinder för att införa tjänsten?
- Hur hanterade ni dessa hinder?
- Hur gick det till när ni införskaffade sakerna? Varför valde ni just dessa saker?

Utförningen av tjänsten/tjänsterna

Kan du beskriva hur utlåningen av ... går till?

- Vad händer om saken inte kommer tillbaka/ går sönder?
- Underhåller ni sakerna?
- Kompletterar ni ibland med nya saker?

Hur det har gått

Hur upplever du att systemet fungerar?

- Har det uppkommit några problem?
- Har ni i så fall kunnat lösa dem? Hur?

Kan du uppskatta ungefär hur många som använder sig av tjänsten per dag/vecka/månad?

Vad har ni fått för reaktioner från besökare?

Har ni marknadsfört tjänsten? Hur?

Kan du komma på något sätt er tjänst hade kunnat förbättras?

- Hade biblioteket behövt mer eller andra typer av resurser för att kunna förbättra tjänsten? Vilka?

Planerar ni att utöka utbudet?

Varför de slutade?

Hur kom det sig att ni slutade?

Hade biblioteket velat fortsätta med tjänsten om det inte varit för nämnda anledningar?

Hade biblioteket behövt mer eller andra typer av resurser för att fortsätta tjänsten?

Bibliotek som inte har utökad utlåning

Allmänt

Skulle du kunna börja med att generellt beskriva ert bibliotek?

Vad för saker lånar ni ut? Skulle du säga att det är sådant som är traditionellt för bibliotek?

Hur bestäms vilka saker ni ska ha?

Hur går det till när biblioteket införskaffar nya typer av saker för utlåning?

Om det varit i beaktning

Har biblioteket så långt du känner till tidigare erbjudit utlåning av andra typer av saker än de som bibliotek traditionellt erbjuder?

Har det funnits diskussioner inom biblioteket att göra detta?

- I så fall, kan du beskriva vad som sagts angående detta?
- Vad är det i så fall som gjort att det inte blivit av?

Att införa

Vad är din syn på att införa sådana typer av tjänster på ert bibliotek?

- Vad ser du för möjliga för- och nackdelar

Tror du att det finns möjligheter att göra det på ert bibliotek? Varför/varför inte? (Om tidigare nämnt hinder inte funnits?)

- Finns det några hinder?
- Tror du viljan finns på biblioteket om det inte varit för dessa hinder?
- Vad hade behövts för att komma runt dessa hinder?

Alla respondenter

Allmän uppfattning

På en mer generell nivå, vad ser du för för- och nackdelar med att ha denna typ av tjänster på folkbibliotek?

Tycker du att folkbiblioteken nationellt bör ges mer ansvar för att utvidga delningsekonomin?

- Hur tycker du att detta bör göras?
- Ska det vara frivilligt för biblioteken eller inte?
- Hur tror du fler bibliotek kan uppmuntras att införa sådana tjänster?

Om vi tänker oss att det politiskt bestäms att kommuner bör erbjuda denna typ av tjänster - hade det enligt dig varit bättre att sådana här tjänster sköttes av andra aktörer inom kommunen?

Skulle det i fall finnas några fördelar med att ha denna verksamhet på något sätt kopplat till folkbiblioteken? På vilka sätt?

WWW.CEC.LU.SE
WWW.LU.SE

Lunds universitet

Miljövetenskaplig utbildning
Centrum för miljö- och
klimatforskning
Ekologihuset
223 62 Lund